
Vergaderjaar 2017–2018

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1850

**BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 maart 2018

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Informele Raad Buitenlandse Zaken over Handel van 26–27 februari 2018 in Sofia, Bulgarije.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
S.A.M. Kaag

Op 26–27 februari 2018 vond onder Bulgaars voorzitterschap de Informele Raad Buitenlandse Zaken over Handel plaats in Sofia. Op de agenda stonden de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de lopende onderhandelingen over handelsakkoorden, het onderzoek van de Verenigde Staten naar de effecten van importen van staal en aluminium op de nationale veiligheid en de implementatie van de duurzaamheidshoofdstukken in handelsakkoorden.

WTO

Tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken over handel is gesproken over de recente ontwikkelingen in de WTO. De discussie ging in op de twee grootste knelpunten binnen de WTO. Ten eerste werd de situatie rondom het geschillenbeslechtsmechanisme besproken, waarbij de VS de selectie van nieuwe rechters voor het beroepslichaam van het WTO-geschillenbeslechtsmechanisme (*Appellate Body*) blokkeert. Het blijft grotendeels onduidelijk welke bezwaren de VS precies heeft en wat de VS wil bereiken met de blokkade. De Europese Commissie onderzoekt – in samenwerking met andere grote WTO-leden – de mogelijkheid om tot een oplossing te komen voor de ontstane situatie. Het belang om de situatie te adresseren werd breed gedeeld onder de EU-lidstaten, waaronder Nederland.

Ten tweede is gesproken over de weg voorwaarts in de onderhandelingspoot van de WTO. Na het grotendeels mislukken van de Ministeriële Conferentie in Buenos Aires in december 2017, meent de Europese Commissie dat ingezet moet worden op «flexibel multilateralisme». Een multilaterale aanpak blijft de voorkeur houden, maar is in veel gevallen niet realistisch. Zodra dat niet mogelijk blijkt, wil de Europese Commissie met andere geïnteresseerde WTO-leden tot afspraken komen op deelonderwerpen, zoals *e-commerce* en investeringsfacilitatie. De Commissie staat een aanpak voor waarbij het alle WTO-leden vrij staat op enig moment aan te sluiten bij de gemaakte afspraken, zodat deze op termijn multilaterale afspraken kunnen worden. In de Raad was brede steun voor de analyse en voorgestelde aanpak van de Commissie. Nederland sprak teleurstelling uit over de uitkomsten van MC11. Het mislukken van MC11 duidt ook op een onvoldoende interessant onderhandelingspakket. Nederland steunt de voorgenomen EU-inzet op plurilaterale afspraken over *e-commerce* en investeringsfacilitatie, op basis van inclusiviteit en op transparante wijze. Nederland vroeg daarnaast tijdens dit agendapunt aandacht voor het inzichtelijk maken hoe handel en de WTO bijdragen aan welvaart, duurzaamheid en de SDG's.

Lopende onderhandelingen over handelsakkoorden

De Raad besprak de voortgang van lopende onderhandelingen over handelsakkoorden. In de laatste onderhandelingsronde met Mexico is veel voortgang geboekt. Zo heeft Mexico aangegeven te willen instemmen met de moderne EU-aanpak voor het handhaven van afspraken over investeringsbescherming, het *Investment Court System*. Er blijven echter enkele grote openstaande punten, zoals regels van oorsprong, markttoegang voor EU-zuivelproducten en toegang tot de sub-federale markt voor overheidsaanbestedingen in Mexico.

Eind januari sprak Europees Commissaris Malmström in Brussel met haar politieke ambtsgenoten in de Mercosur-onderhandelingen. De Europese Commissie verwacht de onderhandelingen op korte termijn te kunnen afronden, maar ook hier is nog een aantal openstaande punten, zoals de

markttoegang voor EU-zuivelproducten, regels van oorsprong en de bescherming van streekproducten.

In de modernisering van het handelsakkoord met Chili wil de Europese Commissie een hoofdstuk over *trade and gender* opnemen. Net als de Europese Unie heeft Chili haar onderhandelingsmandaat gepubliceerd, zodat transparantie aan weerskanten wordt bevorderd. De Europese Commissie hoopt het akkoord op relatief korte termijn te kunnen afronden. Momenteel wordt een *sustainability impact assessment* uitgevoerd.

Het akkoord met Japan zal naar verwachting in het voorjaar aan de Raad ter goedkeuring worden voorgelegd. De conceptakkoorden met Singapore zullen op korte termijn aan de Raad worden voorgelegd, waarbij de Europese Commissie in overleg met Singapore de onderhandelde afspraken heeft vorm gegeven in twee aparte akkoorden over handel en investeringsbescherming. Vorige week heeft een onderhandelingsronde met Indonesië plaatsgevonden, waarin slechts beperkte voortgang is geboekt. De Europese Commissie wil de onderhandelingen met Maleisië op korte termijn hervatten en hoopt, na vaststelling van de onderhandelingsmandaten in de Raad, de onderhandelingen met Australië en Nieuw-Zeeland op korte termijn te starten. VNO-NCW en MKB Nederland hebben de Tweede Kamer Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking op 1 maart 2018 een brief gestuurd over investeringsbescherming in EU-Handelskoorden met Australië, Japan en Nieuw-Zeeland. Hiermee is voldaan aan de toezegging tijdens het Algemeen Overleg van 6 december 2017 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 1812).

De inspanningen van de Europese Commissie konden in grote lijnen op steun rekenen vanuit de Raad. De meeste landen onderstreepten het strategische belang van een akkoord met de Mercosur-landen als groot en opkomend handelsblok waarmee de Europese Unie nog geen handelsakkoord heeft. Een aantal landen memoreerde daarbij de nationale economische belangen bij de onderhandelingen.

Nederland wees op het belang om met belangrijke handelspartners van de Europese Unie in gesprek te blijven en zo bij te dragen aan nadere regulering van de handel. Nederland wees daarbij op het in november verschenen rapport van de Europese Commissie ten aanzien van de werking van de bestaande EU-handelsakkoorden, waaruit blijkt dat bestaande akkoorden de Europese Unie belangrijke voordelen hebben opgeleverd. Nederland wees er daarbij wel op dat handelsakkoorden ook afspraken moeten bevatten voor de handel van de toekomst. Nederland sprak zich daarom – met steun van een groot aantal lidstaten – uit voor het opnemen van substantiële afspraken over datastromen in het handelsakkoord met Mexico, conform de conclusie van de Europese Raad van 19 en 20 oktober 2017. Ook pleitte Nederland voor verdergaande transparantie in de onderhandelingen en verwelkomde in dat kader de openbaarmaking van het onderhandelingsmandaat door Chili.

Onderzoek van de Verenigde Staten op het effect van importen van staal en aluminium op de nationale veiligheid

De Europese Commissie en Raad lieten zich eensgezind uit tegen de door de VS voorgenomen maatregelen op staal en aluminium. De Europese Unie meent dat exporten van staal en aluminium uit de Europese Unie geen bedreiging vormen voor de nationale veiligheid van de VS. Het juiste forum om de mondiale overcapaciteit in de staalmarkt te adresseren is het G20 forum voor de overcapaciteit van staal. De Europese Commissie bereidt zich voor op eventuele tegenmaatregelen wanneer de Europese

belangen significant worden geschaad. Ook denkt de Europese Commissie na over juridische vervolgstappen bij de WTO en maatregelen om de Europese markt te beschermen wanneer de voorgestelde VS-maatregelen ertoe zouden leiden dat het staal en aluminium bestemd voor de VS-markt wordt omgeleid naar de Europese markt. De Europese Commissie staat in contact met andere betrokken landen zoals Canada, Japan en Brazilië om de reactie op de voorgestelde maatregelen te coördineren.

Op 8 maart jongstleden heeft President Trump met een presidentieel decreet zijn voorgenomen extra heffingen op staal- en aluminiumimport bevestigd. Vanaf 23 maart worden deze heffingen toegepast. Deze aankondiging laat nog ruimte voor uitzonderingen voor landen of voor bepaalde producten. De Europese Commissie is in gesprek met de VS om een zo gunstige mogelijke markttoegang voor de EU staal- en aluminium-export te behouden. Naast deze op de-escalatie gerichte gesprekken werkt de Commissie echter ook aan het voorbereiden aan een reactie langs de drie lijnen zoals hierboven beschreven: tegenmaatregelen tegen de VS, het voorbereiden van een WTO-beroepszaak en het voorbereiden van vrijwaringsmaatregelen indien de EU-markt geconfronteerd wordt met een grote toename van staal- en aluminiumimport. Nederland staat achter deze lijn van de Commissie. Het is zeer belangrijk om zowel constructief met de VS in gesprek te blijven, als om de nodige voorbereidingen te treffen zodat de EU, indien nodig, snel en adequaat kan reageren. Uw Kamer wordt hier nog nader over geïnformeerd.

Duurzaamheidshoofdstukken

De Europese Commissie presenteerde een voorstel om de implementatie van duurzaamheidshoofdstukken in handelsakkoorden te verbeteren.¹ Het voorstel is gebaseerd op de mondelingen en schriftelijke inbreng van lidstaten en van het maatschappelijk middenveld in consultaties over een eerder discussiestuk uit juli 2017.² De Commissie concludeert in het voorstel dat er brede consensus is om de bestaande mogelijkheden beter te benutten om de duurzaamheidshoofdstukken effectiever te implementeren. Het voorstel identificeert vijftien actiepunten die vrijwel direct in praktijk kunnen worden gebracht. De beschreven actiepunten zijn in lijn met de Nederlandse inzet ten aanzien van de duurzaamheidsbepalingen in handelsakkoorden. U bent hierover geïnformeerd in de geannoteerde agenda van de Raad (Kamerstuk 21 501-02, nr.1826). Omdat het voorstel pas tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken door de Europese Commissie is gepubliceerd, waren de lidstaten niet in de gelegenheid hierop te reageren. De discussie tussen de Commissie en lidstaten over de implementatie van duurzaamheidshoofdstukken zal de komende maanden worden voortgezet in de Raad.

Multilateraal investeringshof

Ten slotte, heeft de Raad gesproken over een multilateraal investeringshof. De Europese Commissie gaf daarbij aan nauw met Canada samen te werken aan internationaal draagvlak voor een multilateraal investeringshof. In de Raad is brede steun voor de aanpak van de Europese Commissie. Nederland heeft aangedrongen op de publicatie van het vast te stellen EU-onderhandelingsmandaat.

¹ <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1803>

² <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1689>